

IN HONOREM ION ȘIȘCANU

Dr. hab. Nicolae ENCIU

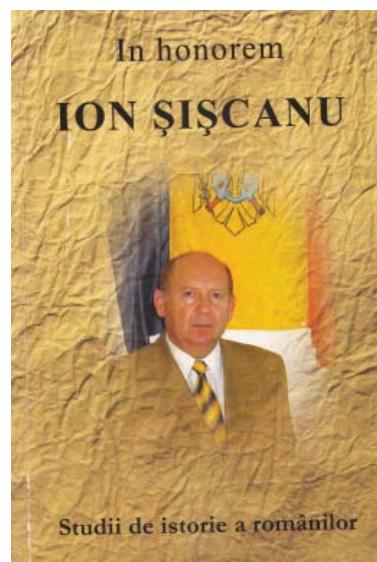
Recentul volum de studii de istorie medievală, modernă și contemporană a românilor *In honorem Ion Șișcanu* apare ca urmare a inițiativei Consiliului Științific al Institutului de Istorie, Stat și Drept al Academiei de Științe a Moldovei de a consemna, prin varii acțiuni și manifestări științifice, contribuția unor personalități notorii care, prin opera lor istoriografică de excepție și activitatea metodico-didactică prodigioasă au contribuit substanțial la progresul științei istorice contemporane.

Deloc întâmplător, seria unor astfel de activități este inaugurată de volumul de studii *In honorem Ion Șișcanu*, la care și-au adus contribuția istorici de valoare de pe ambele maluri ale Prutului, – din cadrul Institutului de Istorie, Stat și Drept al Academiei de Științe a Moldovei, Universității de Stat din Moldova, Universității Libere Internaționale din Moldova, Universității Tehnice din Moldova, Universității de Stat „B.P.Hasdeu” din Cahul, Universității de Stat „A.Russo” din Bălți, Universității din București, Universității „Dunărea de Jos” din Galați, Universității „Spiru Haret” din București, Universității „Al.I.Cuza” din Iași, Universității „Babeș Bolyai” din Cluj-Napoca, – dovadă a notorietății și recunoașterii cvasiunanime a contribuției istoricului Ion Șișcanu la dezvoltarea științei istorice contemporane.

Născut la 27 martie 1951 în comuna Măcărești, azi raionul Ungheni, istoricul Ion Șișcanu și-a făcut studiile medii în localitatea natală, iar studiile superioare le-a obținut la Universitatea de Stat din Chișinău. Este doctor în științe istorice din 1982 și doctor habilitat în istorie din 1996 ¹.

De la absolvirea Universității de Stat din Chișinău, a desfășurat o amplă și rodnică activitate didactică la Universitatea Tehnică din Moldova și la Universitatea Pedagogică „Ion Creangă” din Chișinău, unde a parcurs calea de la asistent universitar la cea de lector superior și conferențiar, pentru ca în 1999 să obțină gradul didactic de profesor universitar. A exercitat și continuă să exercite, cu același succes,

¹ Dicționar de Istorie. Ediția a II-a, revăzută și adăugită / Alexei Agachi, Igor Cașu, Demir Dragnev ș.a., Editura Civitas, Chișinău, 2007, p.366.

In honorem Ion Șișcanu. Studii de istorie medievală, modernă și contemporană a românilor, Cahul, Academia de Științe a Moldovei, Institutul de Istorie, Stat și Drept, Universitatea de Stat „B.P.Hasdeu” din Cahul, 2011, 537p.

importante funcții manageriale, inclusiv de șef de Direcție, director adjunct al Institutului de Istorie al AȘM (1991-1998), șef al Departamentului cercetare-dezvoltare al Ministerului Educației și Științei al Republicii Moldova (1999), rector al Universității de Stat „B.P.Hasdeu” din Cahul (1999-2006) ș.a.

Deosebit de rodnică a fost și continuă să rămână activitatea științifică a istoricului Ion Șișcanu. Astfel, deja în anul proclamării independenței de stat a Republicii Moldova, Ion Șișcanu, în colaborare cu alți colegi de breaslă, a organizat Conferința Internațională de la Chișinău cu genericul „Pactul Molotov-Ribbentrop și consecințele lui pentru Basarabia”, publicând, cu acel prilej, în limbile română, engleză, franceză și rusă colecția de documente inedite cu același titlu².

După 1991, în special, când a devenit posibil accesul la fondurile arhivistice anterior interzise cercetătorilor, Ion Șișcanu a studiat și a publicat o serie de materiale și documente care au schimbat radical viziunea științei istorice asupra unor probleme-cheie de istorie contemporană, inclusiv a celei privind raporturile sovieto-române din anii 1939-1940. Este vorba de documentele investigate în arhivele fostei Armate Sovietice, publicarea cărora a făcut posibilă restabilirea adevărului istoric privind evenimentele

² Pactul Molotov-Ribbentrop și consecințele lui pentru Basarabia. Culegere de documente / Selecție I.Șișcanu, V.Văratec. Prefață V.Matei, Editura Universitas, Chișinău, 1991, 124p.

derulate în vara anului 1940 între Nistru și Prut.

În aceeași ordine de idei, conștientizând importanța izvoarelor în cercetarea istorică, Ion Țișcanu a realizat identificarea, selectarea și publicarea unor importante colecții de documente inedite privind problemele complexe ale istoriei contemporane a românilor, în special a românilor de la Est de Prut³.

Investigațiile istoricului Ion Țișcanu asupra actului răpirii Basarabiei de către URSS și a consecințelor lui imediate au condus la publicarea, în anul 1993, a unei prime monografii consacrate actului din 28 iunie – 3 iulie 1940⁴. Constituind o primă parte a unei lucrări mai vaste, ce presupunea cercetarea proceselor, fenomenelor și evenimentelor perioadei imediat următoare ocupației Basarabiei, în anul următor a fost editată o nouă monografie în care erau examinate aspectele colectivizării forțate și ale fenomenului deschiaburirii satelor din Basarabia – consecințe nefaste ale raptului acestui pământ românesc⁵. Una din precizările de principiu ale studiului era că „deschiaburirea în 1949 a fost efectuată nu în timpul și, cu atât mai mult, nu ca o consecință a colectivizării compacte, așa cum afirmau istoricii sovietici moldoveni (...). Dimpotrivă, mai întâi, la începutul lunii iulie, au fost arestate și deportate zecile de mii de familii țărănești, astfel fiind speriați restul țăranilor, și numai după aceea, în lunile iulie-august, numărul „doritorilor” de a intra în colhoz a fost de peste două ori”⁶. Concluzia autorului constituia o probă elocventă a existenței unui plan sovietic de comunistizare a Basarabiei postbelice.

Investigațiile ulterioare ale istoricului Ion Țișcanu au fost fructificate în elaborarea și editarea unei originale monografii consacrate tratatelor româno-sovietice din cadrul Comisiei mixte sovieto-române de la Odesa și a celei de la Moscova din anul 1940⁷. Valoarea de excepție a rezultatelor autorului în domeniul cercetării istoriei contemporane a românilor i-a fost recunoscută de forul științific din Republica

Moldova prin conferirea gradului științific de doctor habilitat în istorie⁸.

O realizare științifică importantă a fost editarea volumului „Istoria Basarabiei din cele mai vechi timpuri până în 1998”⁹, coordonat de prof. dr. Ioan Scurtu, la care și-au adus contribuția istorici de pe ambele maluri ale Prutului. În aceeași perioadă, după o serie de studii și articole pe teme de actualitate, în 1999 autorul a editat monografia „Împotmoliți în tranziție”¹⁰, în care abordează probleme complexe și complicate ale evoluției Republicii Moldova în anii 1991-1999.

În anul 2004, după îndelungate și dificile cercetări de arhivă, istoricul Ion Țișcanu, împreună cu alți colegi, a publicat volumul „Politica de moldovenizare în RASS Moldovenească”¹¹, punând la dispoziția cercetătorilor și a marelui public documente istorice privind originile moldovenismului primitiv și românofob, precum și consecințele acestuia la etapa actuală.

În altă ordine de idei, omagiatul este și unul din cei mai de vază autori de manuale de istorie, editând în comun cu colegii de la Chișinău, precum și în colaborare cu autori de la București, manuale privind „Istoria contemporană a Românilor”¹².

În fine, nu însă și în ultimul rând, revenind, după o perioadă de acumulări cantitative și calitative, la evenimentele derulate între Prut și Nistru în anul 1940, istoricul Ion Țișcanu a editat recent o amplă monografie „Basarabia în contextul relațiilor so-

³ Crestomație la istoria românilor (1917-1992). Alcătuitori: M.Cernenco, A.Petrencu, I.Țișcanu, Editura Universitas, Chișinău, 1993, 295p.; Голод в Молдове (1946-1947). Сборник документов/ А.Царан, Г.Руснак, И.Шишкану, А.Завтур, А.Морару, А.Агаки, П.Исак, М.Грибинча. Кишинев: «Штиинца», 1993, 767с. ș.a.

⁴ Ion Țișcanu, Raptul Basarabiei: 1940, Editura Ago-Dacia, Chișinău, 1993.

⁵ Ion Țișcanu, Desțărânirea bolșevică în Basarabia, Editura Adrian, Chișinău, 1994.

⁶ Idem, Ibidem, p.101-102.

⁷ Ion Țișcanu, Uniunea Sovietică – România. 1940 (Tratative în cadrul comisiilor mixte), Editura ARC, Chișinău, 1995.

⁸ Ion Țișcanu, Basarabia în contextul relațiilor sovieto-române, 1940. Autoreferatul tezei de doctor habilitat în științe istorice, Chișinău, 1996.

⁹ Istoria Basarabiei de la începuturi până în 1998. Ediția a II-a, revăzută și adăugită. Coordonator: Ioan Scurtu / Autori: Ioan Scurtu, Dumitru Almaș, Armand Goșu, Ion Pavelescu, Gheorghe I. Ioniță, Ion Țișcanu, Nicolae Enciu, Gheorghe E. Cojocaru.- București: Editura Semne, 1998.- 380p.; Istoria Basarabiei de la începuturi până în 2003. Ediția a III-a, revăzută și adăugită. Coordonator: Ioan Scurtu / Autori: Ioan Scurtu, Dumitru Almaș, Armand Goșu, Ion Pavelescu, Gheorghe I. Ioniță, Ion Țișcanu, Nicolae Enciu, Gheorghe E. Cojocaru.- București: Editura Institutului Cultural Român, 2003.- 608p.

¹⁰ Ion Țișcanu, Împotmoliți în tranziție, Editura Civitas, Chișinău, 1999, 132p.

¹¹ Argentina Gribincea, Mihai Gribincea, Ion Țișcanu, Politica de moldovenizare în RASS Moldovenească. Culegere de documente și material, Editura Civitas, Chișinău, 2004, 332p.

¹² Demir Dragnev, Emil Dragnev, Vladimir Mischevca, Ion Varta, Ion Țișcanu, Istoria românilor, Editura Civitas, Chișinău, 1999, 272p.; Ioan Scurtu, Ion Țișcanu, Marian Curculescu, Constantin Dincă, Aurel Constantin Soare, Istoria Românilor. Epoca contemporană. Ediția a 3-a, revăzută și adăugită, Editura Prut Internațional, Chișinău, 2007, 220p.

vieto-române. 1940”¹³, în care a analizat succesiv: locul Basarabiei în sfera de interese ale URSS în anii 1939-1940; pregătirile militare și diplomatice sovietice în vederea ocupării Basarabiei; procedeele utilizate de Guvernul sovietic în scopul anexării Basarabiei; negocierile sovieto-române în cadrul Comisiei mixte de la Odesa și efectul lor asupra relațiilor dintre cele două țări; tratativele sovieto-române în cadrul Comisiei mixte de la Moscova vizând problema frontierei dintre Uniunea Sovietică și România; consecințele imediate ale anexării Basarabiei de către Uniunea Sovietică¹⁴.

Aceste câteva repere din vasta și prodigioasă activitate științifico-didactică a prof. dr. hab. Ion Șișcanu constituie o mărturie elocventă a probității rezultatelor științifice obținute de către distinsul istoric și a recunoașterii publice a meritelor sale în această direcție. De altfel, cercetările omagiatului în domeniul istoriei contemporane a românilor, a relațiilor româno-sovietice și a situației românilor de la Est de Prut sub regimul sovietic, au fost distinse cu Premiul Prezidiului Academiei de Științe a Republicii Moldova (1993), cu Ordinul Național al

¹³ Ion Șișcanu, *Basarabia în contextul relațiilor sovieto-române. 1940*, Editura Civitas, Chișinău, 2007, 336p.

¹⁴ Idem, *Ibidem*, p.21.

României „Pentru Merit” în gradul de Comandor (2000)¹⁵, iar la finele anului 2010, prin decret prezidențial, în semn de profundă gratitudine pentru meritele deosebite în promovarea adevărului istoric și a valorilor naționale, pentru contribuție substanțială la dezvoltarea relațiilor dintre comunitățile academice și universitare și activitate metodică-didactică și științifică prodigioasă, i-a fost conferit „Ordinul de Onoare”.

Aflat la vârsta împlinirii, istoricul Ion Șișcanu pare să confirme justetea spuselor marelui filozof al Antichității, Platon (427-347 î. Hr.), după care fericirea unui om cuprinde cinci părți: „o parte este a lua hotărâri bune; a doua este a avea simțuri bune și sănătate trupească; a treia este a reuși în ceea ce întreprinzi; a patra-i reputația bună printre oameni și a cincea, abundența de bani și a bunurilor folositoare pentru viață”.

Așa cum omagiatul posedă din plin primele patru componente ale fericirii, autorii volumului omagial, colegii de breaslă, numeroșii săi discipoli îi urează distinsului istoric să poată întruni și cea de a cincea componentă a acesteia, întru confirmarea integrală a conceptului platonician al fericirii.

¹⁵ *Dicționar de Istorie*. Ediția a II-a, revăzută și adăugită / Alexei Agachi, Igor Cașu, Demir Dragnev ș.a., Editura Civitas, Chișinău, 2007, p.366.

Mihai Potârniche. 27 August 1991, Piața Marii Adunări Naționale, Chișinău